

Piercing – módní fenomén u dnešních adolescentů

MUDr. Marie Finsterlová

Ambulance pro choroby kožní a pohlavní, Čáslav

Přehledný článek popisuje piercing jako jednu z novodobých zdobících technik lidského těla. Materiálem, z něhož se piercing vyrábí, bývá nejčastěji chirurgická ocel, stříbro, zlato a další vzácné kovy. Piercing je spojen s celou řadou zdravotních poruch různého stupně závažnosti. Adolescenti piercing aktivně vyhledávají a měli by být s těmito riziky seznámeni, aby se mohli lépe rozhodnout při volbě piercingu.

Klíčová slova: piercing, kovy, kontaktní alergie.

Piercing – a modern phenomenon of adolescents

The text describes piercing as one of modern techniques of human body painting. Materials used for piercing are mainly surgical steel, silver, gold and other kind of precious metals. Piercing may cause health risks including infections, allergic reactions or functional disorders. It is popular especially with teenagers who should be aware of this health affecting procedure before they decide to go through with this.

Key words: piercing, metals, contact dermatitis.

Pediatr. pro Praxi 2010; 11(1): 19–20

Úvod

Lidé zdobili své tělo od nepaměti. Prastarí Indiáni a ještě dnes některé domorodé kmeny používají piercing jako ozdobu svých těl při různých rituálech, slavnostech a obětních obřadech. Ještě dlouho po druhé světové válce se však sneslo například tetování pouze u námořníků a lidí s kriminální minulostí. Bylo proto zcela neúnosné, aby si ti, kdo ve společnosti chtěli něco dokázat či znamenat, nechali zdobit tělo tetováním či piercingem. Dnes je, zejména mezi mladými lidmi, trend zcela opačný. Předhánějí se v barevnosti, vzorech, velikostech a počtech tetování a piercingů na svém těle. A protože mladí žije hlavně současností, nepřemýšlí o tom, že piercing může být i zdrojem různých zdravotních komplikací v budoucnosti.

Kůže je snadno dostupným orgánem lidského těla. Tetování, piercing, permanentní make up a další zdobící techniky dnes nabízejí jako standardní službu kosmetické salóny, mnohdy však pochybného personálního zabezpečení a vybavení. Jako službu nehrazenou z veřejného zdravotního pojištění nabízejí zejména piercing i mnozí lékaři z řad chirurgů, plastických chirurgů, dermatologů a dalších.

Správně zavedený piercing v lékařské ambulanci jistě minimalizuje zejména infekční rizika s tímto ošetřením spojená na maximum. Bezpochyby i erudice lékaře zabrání použití piercingu na nevhodných anatomických místech. Co však nelze předem vyloučit, je možnost rozvoje kontaktní alergické reakce či poranění při nošení piercingu. Nejvíce rizik však přináší zavádění piercingu v různých salónech, jejichž kvalitu, personální obsazení a provozní hygienický režim nikdo nesleduje. Dnes také není problém si po internetu

objednat jakýkoliv piercing s jednoduchým návodem k použití v „domácím prostředí“. S trochou odvahy a volně dostupnými lokálními anestetiky si ho pak může každý adolescent sám sobě či kamarádovi/kamarádce zavést prakticky kamkoliv.

Co je to piercing?

Slovo piercing je odvozeno z anglického „pierce“ neboli „propíchnout“. Znamená propíchnutí určité části těla, respektive kůže a vložení ozdobného kovového předmětu do vzniklého tunelu.

Tyto kovové ozdoby jsou dnes považovány za drobné šperky a jako takové jsou také nabízeny a prodávány. Jsou různých rozměrů, barev, složení. Cílovými anatomickými lokalitami, kde se pak dobře vyjmají, jsou dnes prakticky jakékoliv části lidského těla. Již nás nepřekvapí drobná kovová ozdůbka na uších (ušní chrupavce, tragu), nose, nosní přepážce, na jazyku, rtech, v obočích, na bradavce, v pupku. Asi se již nepozastavíme ani nad přítomností piercingu v oblasti labií, na klitorisu, perineu či na penisu nebo skrotu. Důvody adolescentů, které je vedou k vyhledávání tohoto typu zdobení těla, jsou různé – je to moderní, mají to ostatní. Nositelé piercingu se chtějí vyčlenit z šedé masy populace, chtějí vyniknout, chtějí ukázat, že vydrží bolest. Jiným to připadá sexy, vzrušující, efektivně umístěná ozdoba jim zvyšuje sexuální prožitek atp.

Složení piercingových ozdob/šperků

Ve většině případů se jedná o slitinu železa a uhlíku, tj. o chirurgickou ocel. Ta se může kombinovat s dalšími kovy, jako je stříbro, zlato, platina, titan, mosaz, wolfram, kůže, krystaly a leštěné kameny.

Ocel je velmi tvrdá a odolná slitina železa, uhlíku a dalších legujících prvků. Tepelně-mechanickým zpracováním a legováním (přidáváním jiných kovů, jako je nikl, chrom, vanad, mangan, molybden, wolfram, kobalt) za vzniku slitiny je možné ovlivnit vlastnosti oceli v širokém rozmezí a přizpůsobit ji zamýšlenému použití. Kvalitní chirurgická ocel určená pro výrobu šperků a piercingu (s označením 316L) by neměla obsahovat více než 2,14% legovacích kovů a měla by být odolná vůči oděru, oxidaci a korozi. Tím je minimalizováno riziko rozvoje kontaktní alergie na obsažené kovy.

Stříbro je jedním z drahých kovů určených k výrobě šperků. Na čistém vzduchu je stálé, ve znečištěném ovzduší může oxidovat, což se projeví černáním. Ryzí stříbro je oproti zlatu tvrdší. Pro klenotnické účely se nejčastěji používá slitina stříbra a mědi. Některé stříbrné šperky jsou pro zvýšení lesku a odolnosti potahovány tenkou vrstvou kovového rhodia, ryzího stříbra apod.

Platina je velmi těžký a chemicky mimořádně odolný drahý kov stříbřitě bílé barvy. V určité míře se platina používá k výrobě šperků a k pokovování méně ušlechtilých kovů. Patří mezi kovy zatím vyvolávající kontaktní alergii zcela vzácně.

Žluté a bílé zlato jsou slitiny ryzího zlata a dalších kovů. Samotné ryzí zlato je příliš měkké a pro výrobu šperků se nehodí. U žlutého zlata se jedná o slitinu s mědí nebo zinkem. Příměsí paladia, zinku a niklu zbarvují zlato do bíla a získává se tak oblíbené bílé zlato.

Titan je šedý až stříbřitě bílý, lehký a tvrdý kov, hojně zastoupený v zemské kůře. Je mimořádně odolný proti korozi. Jeho výrazně většímu využití ve šperkařství může bránit vysoká cena výroby čistého kovu. Důvodem je skutečnost,

že běžné hutní metody, které se využívají k výrobě jiných kovů, jsou v případě titanu neúčinné kvůli ochotě titanu reagovat za zvýšené teploty s kyslíkem, vodíkem, uhlíkem a dusíkem. Praktické je využití titanu k pokrytí piercingových ozdob, které jsou tak zdravotně nezávadné (z hlediska případné kontaktní alergie) a současně dávají ozdobám žádaný vzhled.

Nikl je tvrdý, stříbřitolesklý kov, který se v přírodě vyskytuje jako součást či jako příměs mnohých kovů, vč. vzácných. Je odolný proti korozi, z toho důvodu se přidává k zušlechťení mnohých kovů.

Oblíbeným materiálem výtvarně zdatných nositelů piercingů je **tvarovací tuhnoucí hmota**, která je k zakoupení ve výtvarných potřebách. Hmota je k dostání v různých barevných odstínech, výsledná piercingová ozdoba je široká cca 10–15 mm a vkládá se do ušní dírky jejím postupným roztahováním.

Jaká jsou rizika piercingu?

Podobně jako tetování, ani piercing není bez zdravotního rizika. Při samotném zavádění přichází v úvahu riziko přenosu infekce s následným mokváním, erytémem, edémem, bolestivostí. Významným rizikem je přenos virů hepatitid a viru získané lidské imunodeficiency, které se projeví až po uplynutí inkubační doby.

Přichází také v úvahu riziko alergické reakce na lokální anestetikum, lokální dezinfekční látku a náplast. Tato alergická reakce se může projevit jen topickou reakcí (papulky, vezikuly, erytém, edém, pruritus), případně rozvojem i celkové alergické reakce vyžadující poskytnutí protišokových opatření.

Používání kelénu či zmrazujícího spreje ke znecitlivění okrsku kůže před zavedením piercingu může při nešetrném zacházení způsobit omrzlinu, která pak znesnadňuje rychlé hojení.

Ionty kovů, které se uvolňují z kovové ozdoby s různým odstupem času (dny-roky), mohou vyvolat kontaktní alergickou reakci. Mezi nejčastější kontaktní alergenů ze skupiny kovů, a to nejenom v české populaci, patří ionty niklu (procento senzibilizace v ČR u žen činí 17 %, u mužů 5 %), v mnohem menší míře chromu (procento senzibilizace v ČR 3,7 %) a kobaltu. Riziko sdružené přecitlivělosti nikl/kobalt je až 30 % (1). Reakce bývá většinou místní, v okolí zavedeného šperku, se šířením do okolí. Na základě legislativních úprav platí, že z předmětů, které se vkládají do propíchnutých uší nebo jiných částí lidského těla, musí být rychlost uvolňování niklu z těchto předmětů nižší než 0,2 mg Ni/cm²/týden (1). Z ostatních předmětů, které jsou v přímém a dlouhodobém styku

s pokožkou, je migrační limit stanoven na 0,5 mg niklu/cm²/týden (1). Nikl v piercingu může způsobit senzibilizaci pacienta, který pak může alergicky zareagovat na obsah niklu v bižuterii, kovových součástech oděvů, oděvních doplňků, domácích nástrojů, ale i potravin a naopak. Dermatologové, kteří se zabývají epikutánním testováním (kožní testy sloužící k průkazu kontaktní alergické reakce), mají k dispozici tzv. nickel spot test, který pomáhá určit, zda-li šperk či oděvní doplněk obsahuje a uvolňuje nikl.

Piercing zavedený do jazyka může vést k prolongovanému kapilárnímu krvácení, otoku jazyka s dušením, poškozením nervového zaso- bení jazyka s následnou ztrátou jeho citlivosti, s paresteziemi a ztrátou chuti. Trvale přítomný kovový předmět v dutině ústní porušuje sklovinu zubů, poškozuje dásně, způsobuje zvýšenou tvorbu aftů, projevy lichenu a dalších slizničních defektů. Piercing v dutině ústní může také zapříčinit i poruchy normálních funkcí, jako je mluvení, polykání, žvýkání. Riziko hematogenního rozsevu případné infekce je vysoké pro jedince se srdečními vadami.

Zavedený piercing v oblasti nosní chrupavky může způsobit její nekrózu.

Piercing v oblasti zevního genitálu může způsobit zhoršenou osobní hygienu, zvýšit riziko zánětů, poranění s následným krvácením a rizikem přenosu dalších infekcí, včetně pohlavních nemocí a nemocí přenášených pohlavním stykem (penis ozdobený piercingem bude mít jistě problém s použitím kondomu a zachováním jeho celistvosti).

Velké piercingové ozdoby jako kroužky apod. mohou být příčinou různě velkých poranění při jejich zachycení o části oděvu vlastního či partnera apod.

U nositelů četných piercingových ozdob a tetování se předpokládá zvýšené riziko sexuální promiskuity, a tím i problém se zařazením těchto klientů mezi dárce krve.

Je třeba také podotknout, že po odstranění piercingu vždy zůstává v daném místě různě velká jizva. Osoby se sklonem k hojení hypertrofičnými či keloidními jizvami by o piercingu neměly vůbec uvažovat.

Závěr

V období dospívání si každý jedinec hledá vlastní identitu, snaží se ztotožnit s určitými ideály a zájmovými skupinami. Je to období spojené s celou řadou rizik, jako je například závislost na nikotinu, alkoholu, dalších návykových látkách, včetně zahájení sexuálního života.

Piercing patří mezi žádané novodobé metody zdobení těla stejně, jako je například tetování.

Obrázek 1. Ucho a kontaktní alergická reakce na nikl

Obrázek 2. Ucho a další varianty piercingu

Piercingové šperky jsou většinou vyrobeny z chirurgické oceli, ale i dalších slitin včetně drahých kovů. Nejčastější riziko spojené s piercingem je riziko rozvoje kontaktní alergie na použité kovy a přenos infekcí. Omezení těchto rizik spočívá v používání piercingu z kvalitní chirurgické oceli s minimem obsahu kontaktních alergenů a zachování pravidel asepse a antiseptiky při zavádění piercingu z rukou řádně proškoleného personálu.

Literatura

1. Dastyčová E, a kol. Referátový výběr z dermatovenerologie, speciál III/2006, Aktuální kontaktní alergie, 37–39.

MUDr. Marie Finsterlová

Ambulance pro choroby kožní
a pohlavní

Přemysla Otakara II. 86, 281 01 Čáslav
marie@finsterle.cz